

ПОЛИТИКЕН

ЗАБАВНИК

С ОКРАЈКА НАШЕ ПОВЕСТИ

Приче
иза завеса
прошлости

3.

Овај пројекат је суфинансиран из Буџета Републике Србије – Министарства културе и информисања. Ставови изнети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је доделио средства.

Трговина у устаничким данима

СУДБИНА САБЉЕ КУЛИН-КАПЕТАНА

Како је поцерски војвода Милош Стоићевић заробио вредно оружје погинулог турског команданта које су његови људи, бежећи из Мачве у Босну, хтели да спасу

Славна Мишарска битка, која је трајала од 12. до 15. августа 1806. године, била је једна од најзначајнијих и најкрвавијих у Првом српском устанку

и завршила се катастрофалним поразом велике турске војске. „Мишарско поље, доскора весело и зелено” – пише један хроничар овог

 догађаја – „изгледало је тада тамно и тужно, преровано ђуладима из турских и српских топова и засуто црним лешевима необузданих делија и напојено њиховом крвљу”.

На Мишару су пали најславнији турски команданти: Кулин-капетан, Синан-паша из Горажда, Мехмед-капетан из Зворника с оба сина и многи други виђени бегови, чувени јунаци. У тој бици, са српске стране, посебно се истакао Милош Стоићевић, војвода поцерски.

Турци су после битке бежали на све стране. Прво ка Шапцу. Али, били су толико претрљани да им ни шабачка тврђава није изгледала довољно сигурно да их заштити од налета устаничких чета. Зато су бежали што даље од Мишарског попришта.

Карађорђе је српским борцима наредио да гоне Турке. Међу гониоцима био је и поцерски војвода Милош Стоићевић са својим одредом, који је нападао непријатеља по Мачви где год је стигао.

У једној борби Милош је заробио сабљу погинулог Кулин-капетана, коју су његови људи, бежећи у Босну, хтели да спасу. Била је то драгоценца сабља не само по томе што је

припадала чувеном турском јунаку и била један од најлепших ратних трофеја тог времена, него и зато што је на себи имала важне породичне записе...

На сабљи су били исписани берати (дипломе) Кулин-капетана. Ти царски берати садржавали су његове заслуге, због којих је заузврат добио села и поседе. Стога је поцерски војвода убрзо примио поруку Кулинове породице. Нудили су му за сабљу онолико злата колико је тешка, а тежила је читаво богатство.

Милош Стоићевић одбио је понуду, а тиме и богатство које би можда било једно од највећих у тадашњој Србији. Одговорио је породици погинулог турског феудалца да ће јој вратити драгоцену сабљу ако Турци врате све српско робље које су у току те године одвели из Мачве. Желео је тако да ослободи и своју мајку, коју су Турци такође заробили.

У књизи „Животи српских војвода”, Вук Караџић овако пише о поцерском војводи:

„Име је овога славнога јунака познато из народних песама наших и изван народа српскога. Ја овде не мислим његову славу умложити, него ћу само, колико знам, да назначим из његова житија оно што сваки, слушајући име његово, може зажелети да зна.

Милош Стоићевић родио се у Поцерини, у селу Врањској. У детињству своме научи по манастирима мало читати и писати. Прве године српске буне био је прост војник, а потом постане писар код грушићкога кнеза Илије Марковића, који је тада био као буљубаша у Поцерини. Кад Турци 1806. године пређу у Мачву и нахију шабачку попаде и похарају, кнез Илија се преда Турцима и они га учине оборкнезом поцерским. Милош се не хтеде предати (премда су му Турци били матер заробили), него побегне у шуму и стане сам купити чету. У том Црни Ђорђије стигне одоздо, те Турке узибе и њега постави војводом поцерским и назове га својим посинком...

Милош је био малог раста, пошироких уста и дугуљастих образа, смеђе косе и танких, подугачких бркова, врло весео и шалив; а јунак неисказани. Много је његовом јунаштву помогло што је све помишљао на Милоша Обилица, који је, као што се пева и приповеда, такођер био из Поцерине, а кажу да га је и Црни Ђорђије тога опоменуо кад га је завојводио.”

Захтев поцерског војводе био је неостварљив. И да су хтели, Турци нису могли да га испуне јер је робље било распродато по целој царевини. Тако

је сабља остала код Милоша, који је ипак имао срећу да мајку ускоро види слободну. Она је, наиме, и без откупта ослобођена кад су Срби заузели Шабаци, јер Турци нису стигли да је одатле одведу.

У биткама с Турцима Милош Стоићевић задобио је и друге драгоцености и постао богат. Међутим, он се није обогатио грабећи турске поседе, намећући велике порезе и тргујући, као већина других кнежева и војвода потеклих из новостворених сеоско-трговачких слојева.

Ови нови богатаци настали су после Свиштовског мира, закљученог 1791. године између Аустрије и Турске, после трогодишњег рата између те две силе. Прилике у Србији тада су се нешто поправиле зато што су интереси и Турске и Аустрије тражили мир на граници и успостављање уобичајеног трговачког промета. Само зато унете су и у овај уговор о миру одредбе које су Србију довеле у повољнији положај, јер су јој турским царским ферманима дате неке олакшице.

Одређен је годишњи данак у износу од 400.000 гроша, с тим да га разрезају кнежеви, а после прикупљања предају београдском паши.

Утврђено је да народ сам бира кнежеве који су добили и право да решавају мање судске и управне спорове и да држе наоружане људе. Турцима је забрањено да насељавају села, а донете су и одредбе које забрањују делатност јањичара, главних изазивача нереда.

Новим стањем у земљи створени су услови за донекле миран живот и пословање које је одмах почело и све више се развијало. Под тим дуготрајним условима ојачали

 су сеоско-трговачки богаташи. А повећањем богатства растао је и утицај овог слоја људи. Убрзо је постало правило да се из тог реда бирају кнежеви и оборкнежеви, а то се одржало и у време кад је букнуо Први српски устанак.

У току устанка војводе и кнежеви повећали су још више своје богатство и настојали да учврсте власт, самосталност и господство, показујући тежњу да свако у свом крају постане оно што је раније био турски спахија. Карађорђе се, као врховни вођа, борио против ове тежње и то је изазвало унутрашње сукобе с кобним последицама по крајњи исход устанка.

После Милошове смрти војвода поцерски постао је његов брат Јанко. Он, међутим, није био достојан наследник свога брата, јер се 1813. године у Лешници предао Турцима. Тако је сабља Кулин-капетана враћена Турцима без откупа, а Јанко Стоићевић је, као роб, одведен у Цариград, где је и умро.

Недаће унутрашњег уређења ослобођених крајева су се повећавале, а расле су и супротности између војвода и кнежева, с једне и Карађорђа, с друге стране. Док су први тежили да новим уређењем

**Војвода Милош Стоићевић,
јунак боја на Мишару**

очувају своју самосталност, Карађорђе није хтео да се створе нове спахије и спахилуци. А то није хтео ни народ.

Унутрашња борба наносила је штету општем народном покрету, а и реду у земљи јер су почели да се појављују од-

метници, хајдуци. Њих су подржавали војводе и кнежеви, а они су кварили поредак да би довели у питање нову власт. Карађорђе је издао строге наредбе против одметника по којима је сваки војвода морао не само да их гони него и да надокнади штету коју они начине.

У Поцерини се, како сведочи Вук Караџић, одметнуо „некакав хајдук Прело”. Милош Стоићевић није хтео да у свом крају трпи одметника. Сазнао је где се налази и ка тој шуми кренуо с неколико људи. Хтео је да га ухвати или убије. Војвода је ишао на коњу, пред свима.

– Предај се! – рекао је кад је био надомак одметника.

Али, овај се закљонио иза једног дрвета, уперео пушку и одговорио:

– Натраг, војводо, погинућеш!

Милош Стоићевић није хтео натраг. Пушка је планула и један од најславнијих јунака Првог српског устанка је погинуо. Било му је тек тридесет пет година. Убрзо је одметник ухваћен и убијен, али то је била слаба утеха за све који су знали и поштовали легендарног Милоша Поцераца ■

